
REKTOR

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

2024-05-20

Dnr C2024/251

Remissvar över betänkandet SOU 2024:9 Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammet

Karlstads universitet har getts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet SOU 2024:9 Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammet och vill anföra följande.

Sammanfattning

Karlstads universitet (Kau) instämmer totalt i tre av de sju förslag till åtgärder som rapporten föreslår: att simulering bör godtas som klinisk utbildning, att samordning och ansvar för IT-system kan åligga Universitets- och högskolerådet samt att en nationell statistik om privata vårdgivare kan möjliggöra ytterligare platser för verksamhetsförlagd utbildning. Överlag ser Kau positivt på förslag om samordning om det inte sker på bekostnad av likriktning. Kau instämmer enbart delvis i de tre förslag till åtgärder som handlar om generiska handledarutbildningar och bedömningskriterier samt ett nationellt IT-stöd. Detta utifrån en tveksamhet och oro över att förslagen kommer leda till en minskad autonomi och egen kontroll över sjuksköterskeutbildningen på varje enskilt lärosäte.

Karlstads universitet motsätter sig förslaget om ett VULF-avtal i den utformning som presenteras i rapporten. De medicinska noderna som styrande riskerar att marginalisera övriga lärosäten där de enskilda lärosätenas autonomi och ekonomiska styrning försvagas.

Bakgrundsinformation som bör beaktas

Sjuksköterskeutbildningen vid Karlstads universitet har idag en väl fungerande organisation med en god samverkan och skrivna avtal med Region Värmland samt Värmlands 16 kommuner inkluderat de privata aktörer som dessa har tecknat samarbete med. Denna samverkan har byggts upp under många år skapad genom bland annat goda och nära kontakter, vilket möjliggjort och möjliggör en följsamhet utifrån behov, till exempel pandemi, minskade vårdplatser. Kau har också ett etablerat samarbete med Region Värmland som tillhandahåller boende för studenter som gör verksamhetsförlagd utbildning (VFU) på våra länsdelssjukhus.

Sedan 25 år tillbaka har Kau en väl fungerande handledningsmodell där universitetsadjunkter har nära kontakter med handledande sjuksköterskor på klinik som ger en god kännedom samt ett gott samarbete med handledare och huvudhandledare i en tid med stor rörlighet av legitimerade sjuksköterskor på arbetsmarknaden. Sedan en tid tillbaka har också arbetet med studentförtätning pågått via modellen peer-learning vilket genomförts med goda resultat. Det nya EU-direktivet med 43 veckors VFU löstes genom att förlänga befintliga perioder av VFU

i sjuksköterskeprogrammet. En framgångsfaktor i detta har varit vård goda samarbete med vårdverksamheterna. Den verksamhetsförlagda utbildning som ges inom programmet säkerställer att samtliga studenter haft klinisk utbildning inom kommunal, medicinsk, kirurgisk samt psykiatrisk vård. Där fördelningen av studenternas VFU-platser till länsdelssjukhus och samtliga värmäländska kommuner görs utifrån ett rättviseperspektiv där varje enskild students placeringar noteras genom hela programmet. Detta för att säkerställa att alla studenter vid något tillfälle får en placering utanför bostadsorten, vilket bidrar till att skapa en utbildning på lika villkor.

Åtgärd 1. Simulering bör godtas som klinisk utbildning

Karlstads universitet instämmer i att Sverige ska arbeta för en förändring av artikel 31 i yrkeskvalifikationsdirektivet med syfte att möjliggöra att simulering kan godtas som klinisk utbildning.

Åtgärd 2. Nationell utbildningsguide för en generisk modulbaserad handledarutbildning

Karlstads universitet instämmer delvis i förslaget om en nationell utbildningsguide för en generisk handledarutbildning. Flertalet av de kurser som ges idag omfattar 7,5 hp och med mindre omfattande moduler instämmer Kau i att en första kortare kurs skulle kunna vara generisk och innefatta färre högskolepoäng än 7,5 hp. Det är ur kvalitets- och mobilitetssynpunkt bra att ha en likartad grund för all handledarutbildning och att det ges i kortare modulkurser som genererar högskolepoäng. Kursers längd har visat sig vara ett problem då frigörande av tid under en längre period försvårat möjligheten att studera för verksamma sjuksköterskor. Däremot motsätter sig Kau förslaget utifrån att det ska vara helt generiska kurser vilket tenderar att ge en ökad likriktning som bidrar till en konserverande effekt och hindrar kursutveckling. Det minskar också lärosätens autonomi och möjlighet att tillvarata kompetens samt att möta verksamhetens önskemål och synpunkter.

Åtgärd 3. Harmonisering av bedömningsmetod och bedömningskriterier

Karlstads universitet instämmer delvis till en harmonisering av bedömningsmetod och bedömningskriterier. Detta kan fungera väl i specialistutbildningar, men inte i grundutbildningen. Kau instämmer inte i bedömningen att det per automatik underlättar för vårdverksamheter att ta emot studenter från grundutbildningen från olika lärosäten. Bedömningsinstrumentet måste relateras till lärandemål specifika för respektive kurs för en rättssäker bedömning av hög kvalitet. Bedömningsinstrument måste även relatera till de nationella examensmålen, likväl som kursens specifika lärandemål, så viss variation behöver möjliggöras utifrån lärosätenas autonomi. Ett gemensamt bedömningsinstrument riskerar att enbart bli uppgiftscentrerat där omvårdnad och sjuksköterskeprofession som helhet inte blir synligt.

Åtgärd 4. Avtal för vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning

Karlstads universitet motsätter sig ett så kallat VULF-avtal i den utformning som presenteras i rapporten med styrning utifrån noder tillhörande de medicinska fakulteterna. Kau motsätter sig också ett nationellt avtal där Sveriges kommuner och regioner samt Vårdföretagarna ses som parter. Kau ser inte hur VULF-avtalet med självklarhet skulle leda till fler VFU-platser, där avtalets formella frivillighet också ger en osäkerhet kring dess funktion och kostnad. Ett ekonomiskt bidrag till studenter som får ökade kostnader är uppskattat, speciellt om tanken är att studenter ska kunna placeras långt från sin bostad. Det löser dock inte problematiken för de studenter som av familjescäl önskar VFU nära sin bostadsort.

Kau motsätter sig övervägande delar av VULF-avtalets innehåll, eftersom vi anser att den etablerade och väl fungerande samverkan som finns runt om i landet mellan lärosäten och regioner samt kommuner riskerar att försämrans och begränsas om avtal ska detaljstyras utifrån ett nationellt VULF-avtal. Till exempel förutsätter VULF-avtalet en gemensam handledningsmodell (idag skiljer modellerna sig åt mellan lärosätena) vilket riskerar försvåra möjligheten att skriva in en specifik handledningsmodell i de lokala avtalen.

Förslaget om utformningen med noder styrda från de medicinska fakulteterna väcker en stor oro hos Kau över att tappa kontroll och autonomi. Detta gäller både som lärosäte och för utbildningens utformning. Det är viktigt att de enskilda lärosätena får fortsätta att vara autonoma och behålla sin ekonomiska styrning av sina verksamheter. I förslaget om gemensamma strukturerna för bland annat styrning riskerar lärosäten som inte har en medicinsk fakultet att bli marginaliserade. Det riskerar också generera en tung administration med centraliserad styrning där Kau inte ser någon säkerhet i att få ta del av forskningsmedel. Detta då det inte presenteras någon fördelningsmodell gällande medel för omvårdnadsforskning till de lärosäten som ingår under den styrande medicinska noden.

Åtgärd 5. Nationellt IT-stöd för verksamhetsförlagd utbildning

Karlstads universitet instämmer delvis till förslaget om ett nationellt IT-stöd. Det är positivt med ett verktyg där samtliga verksamheter använder samma system. För specialistutbildningar anser Kau att det skulle kunna bidra med att nationellt synliggöra VFU-platser då dessa redan idag delvis sker på olika platser i landet. Kau ställer sig tveksam till att tillgängliggörandet av eventuella outnyttjade platser, fritt till alla lärosäten med tillhörande fritt studentflöde inom grundutbildningen skulle medföra en kvalitetssäkring. Detta bidrar till en fragmentering av handledning för sjuksköterskor i vårdverksamheten som ska handleda studenter från olika lärosäten med olika lärandemål och olika handledningsmodeller. Det skulle dessutom öka kraven på lärare vid bedömning, där långa avstånd skulle innebära digitala bedömningar, samtidigt som det ska ske på ett rättssäkert sätt.

Kau ser inte hur fördelning utifrån ett öppet nationellt system där studenter ska önska fritt, ska kunna ske utifrån en rättvis fördelning då det inte klarläggs hur en sådan fördelning ska ske. Det väcker flertalet frågor till exempel: ”Ska utgångspunkten vara från studenten eller lärosätet i första hand?” ”Vilket av de olika lärosätenas önskemål ska gälla i första hand?” Kau ser inte heller att den lokala manuella administrationen med självklarhet minskar, utifrån att en rättvis fördelning ska kunna tillgodoses där kvaliteten på VFU-placering ska säkras. Däremot behöver det inte vara negativt, utan med en väl fungerande administration ges möjlighet till utökat samarbete mellan lärosäten, regioner och kommuner för synliggörande och nyttjandet av VFU-platser.

Lärosätet är ansvarig för att säkerställa kvaliteten av VFU, vilket försvåras om verksamheten är okänd. Den lokala kännedomen möjliggör en snabb anpassning efter vårdverksamhetens situation samt ett rättssäkert förhållningssätt för studenten utifrån ett etablerat samarbete mellan lärosäte och vårdverksamhet. Vårdverksamheten idag är bräcklig och neddragningar av vårdplatser sker ibland snabbt vilket innebär färre VFU-platser. Det i sin tur leder till att planerade och placerade studenter måste flyttas och erbjudas nya platser. Denna typ av stängning kan ske med korta varsel vilket gör det svårt att placera student, även med ekonomiskt bidrag, på annan ort.

Åtgärd 6. Ansvarsfördelning och samordning av it inom universitets- och högskolesektorn

Karlstads universitet instämmer, om ett nationellt IT-stöd ska tas i bruk bör Universitets- och högskolerådet ges ansvar och hålla i samordningen.

Åtgärd 7. Stöd till regioner och kommuner i syfte att underlätta för privata vårdgivare att delta i utbildning

Karlstads universitet instämmer och anser att en nationell statistik om privata vårdgivare kan möjliggöra ytterligare platser för verksamhetsförlagd utbildning. Medverkan i utbildningen bör inte regleras i lag varken för privata vårdgivare, regioner eller kommuner.

Detta yttrande lämnas av rektor Jerker Moodysson efter föredragning från Kaisa Bjuresäter, prefekt Institutionen för hälsovetenskaper. Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör och Moa Andersen, studentkårens vice ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen.

Jerker Moodysson

Kaisa Bjuresäter

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign